

CZU: 821.135.1(478).09(092)

<https://doi.org/10.52505/lecturi.2025.07.19>

OPERA LUI ION DRUȚĂ DIN PERSPECTIVA INIȚIERII MIORITICE

Tatiana BUTNARU

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5771-908>

Rezumat. În articolul de față intenționăm să dezvăluim orientarea estetică a scriitorului basarabean Ion Druță spre mitologia folclorului românesc, o particularitate esențială a modului său artistic, în tendința de a transfigura o serie de probleme, aspecte de viață din realitatea curentă a satului basarabean, la anumite cotituri ale istoriei. În această ordine de idei, în mai multe opere druțiene, este relevată o atmosferă arhetipală specifică, determinată fiind de datini, ritualuri, tradiții din viața poporului, cu implicații în sfera baladescului, în conformitate cu principiile populare, dar și printr-o viziune estetică modernă. Elementul mioritic se redimensionează în plan interior, predispune autorul spre resurrecție lirică și discernământ, individualizează anumite stări, trăiri sufletești, motive de creație, dimensiuni ontologice, în vederea aprofundării unui bilanț existențial. În scrierile lui Ion Druță, sugestiile mioritice se manifestă drept o modalitate de incursiune lirică, de inițiere în tainele existențiale ale ființării omului, orientează cititorul spre o stare de solitudine nostalgică, pentru a determina și în continuare șansele de supravețuire ale neamului și trecerea acestuia prin vicisitudinile timpului istoric.

Cuvinte-cheie: viziune arhetipală, bilanț existențial, inițiere mioritică, corespondent mitologic, tradiționalism mitico-folcloric, personaj arhetipal, spațiu mioritic.

Ion Druță's Work From the Perspective of Mioritic Initiation

Abstract. In this article we intend to reveal the aesthetic orientation of the bessarabian writer Ion Druță towards the mythology of romanian folklore, an essential peculiarity of his artistic way, in the tendency to transfigure problems, aspects of life from the current reality of the bessarabian village, at certain turning points of history. In this vein, in several of Druță's works, a specific archetypal atmosphere is revealed, determined by customs, rituals, tradition from the life of the people, with implication in the spre of balladry, in accordance with the principles of popular aesthetics, but also through a modern aesthetic vision. The mioritic element is resized in the interior, predisposes the author to lyrical resurrection and discernment, individualizes certain states, emotional experiences, creative motives, ontological dimensions, in order to deepen an existential

balance. In Ion Druță's writings, mioritic suggestion manifest themselves as a way of lyrical incursion, into the existential mysteries of human existence, guiding the reader towards a state of nostalgic solitude, in order to further determine the clances of survival of the nation and its passage through the vicissitudes of historical times.

Keywords: *archetypal vision, existențial balance, mioritic initiation, mitological correspondent, mythical folkloric traditionalism, archetypal character, mioritic space.*

Opera lui Ion Druță se înscrie în mod firesc în contextul literar-artistic al perioadei șaizeciste și se manifestă prin capacitatea nemijlocită de a evoca realitatea socială a satului basarabean la o anumită cotitură a istoriei, de dezvoltă un univers existențial complex de destări, sentimente, trăiri sufletești, care generalizează un univers existențial specific, în corelație cu ansamblul de valori universale și sursele de inspirație arhetipală. Preferința pentru mitologia folclorului românesc constituie o trăsătură esențială a modului său artistic, în tendința de a respecta cu strictețe principiile esteticii populare, dar în același timp de a-și redimensiona scrisul potrivit unor elemente de sensibilitate modernă. În primul rând, vom evidenția semnificația sugestiei mitice, determinată fiind de profunzime și lirism, de motive și viziuni ontologice, care se manifestă prin nostalgia îngândurare a personajelor druțiene în fața curgerii ireversibile a timpului și bucuria clipei trăite, ca dovadă supremă a unui bilanț existențial. Elementul mitic se redimensionează din interior, predispune autorul spre aprofundarea unor momente importante din realitatea dramatică a timpului istoric, determină aprofundarea preocupărilor sale artistice într-un context vast de probleme sociale, cognitive, filosofice. Trăirile, sentimentele, suferințele omenești sunt relevate de cele mai multe ori prin prisma inițierii mitice, prin intermediul unor traiectorii existențiale, pe care le parcurge autorul, împreună cu personajele operei sale, în dramatica contemplare a lumii, în menținerea unui univers de valori autentice, dintr-o perspectivă arhetipală, la anumite niveluri gnoseologice. Corelația viață-moarte transpare, în această ordine de idei, drept o relație de profunzime mitică, cu universul trăirilor și aspirațiilor umane, se manifestă prin tendința de a sintetiza dimensiunile arhetipale ale unui cadru existențial specific. Elementul mitic devine un model ipotetic, este simbolul emblematic al unui spectru sacru de valori general-umane, constituite pe temeuri culturale străvechi, determină o modalitate specifică de a privi lumea, a aprecia valorile fundamentale ale existenței umane, a determina anumite șanse pentru supraviețuirea omului prin vicisitudinile timpului istoric. În contextul operei druțiene, mitul se manifestă într-un proces de resurrecție estetică continuă, de orientare către o matrice stilistică originară constituită de secole, înclină spre ideea de dăinuire a valorilor spirituale ale poporului, perpetuarea lor prin timpuri și generații suprapuse unor multiple posibilități de esențializare și interiorizare lăuntrică. De subliniat, în scrierile druțiene există o modalitate de

inițiere în tainele universului uman, pentru că există o orientare mitică, există un „spațiu matrice” (Blaga, 1969, p. 125) ori „spațiul mioritic” (*Ibidem*), axat pe filonul creativității populare, există o stare de plenitudine spirituală, care îngemănează diferite tărâmuri ontologice, determină corelația specifică dintre viață și moarte, teluric și celest, dragoste și ură. Mai întrevădem și acea zonă a receptivității mitice, unde drama ciobanului mioritic, în contemplarea rosturilor sale existențiale, se identifică cu tendința spre desăvârșire, o stare lăuntrică exprimată prin dorul ciocârliei în sublima aspirație spre dimensiunile ancestrale ale astrului solar și transcenderea spre „peștera cu mituri” (Coman, 1983, p. 7), de unde pornește zborul cocostârcilor, „pasărea augurală” (Evseev, 1994, p. 43), aducătoare de noroc și fericire, spre care vor râvni în permanență personajele druțiene, este „simbolul longevității și fidelității, purității și imortalității (Evseev, 1994, p. 89). Lacrima cosmică ce se desprinde solitar din nunta ciobanului din baladă, aprofundează desăvârșirea unui spațiu sacru de valori, ce ar putea fi relevat în aspectele sale fundamentale. În acest sens, proza lui Ion Druță are deschidere spre inițierea mioritică, dar și spre mitul despre jertfa zidirii, un fenomen artistic important, datorită căruia scriitorul aprofundează ideea despre ascensiunea omului spre o nouă dimensiune valorică, ceea ce-i asigură funcționalitatea estetică a creației, îi oferă noi posibilități de resurecție lirică.

Opera lui Ion Druță se înscrie în spațiul mitic al spiritualității autohtone explorat dintr-o perspectivă poetică. La timpul său, criticul literar Mihail Dolgan evidențiază cu această ocazie „o atitudine estetică specifică” atât față „de asperitățile și duritățile vieții”, cât, mai ales, „față de rosturile omului pe pământ, cu tradițiile și ritualurile lui, adică este o parte integrantă a viziunii artistice, dar și o manieră particulară de constituire a imaginarului, de structurare a materialului într-un tot epic” (Dolgan, 2004, p. 72). În prim plan, sunt dezvăluite niște aspecte de viață marcate de involburările spirituale ale timpului mitic, aureolate de gloria de odinioară a strămoșilor, suprapuse imaginarului mioritic. În mai multe scrieri druțiene, la fel ca și în romanele lui Mihail Sadoveanu, transpare o realitate arhetipală specifică, determinată fiind de semnificația diferitor datini, ritualuri, tradiții din viață poporului, e lumea păstorilor cu multiplele ei implicații în sfera mioriticului, este vorba despre acel „spațiu etern care nu dispăre și pe care fiecare îl descoperă prin condensarea în el însuși și prin întâlnirea meditației și contemplației interioare” (Bomher, 1994, p. 1). Ion Druță relevă, prin intermediul unor incursiuni analitice, o realitate rustică de sorginte arhetipală, care amplifică în plan estetic crezul său scriitoricesc, după cunoscuta formulă blagiană, „veșnicia s-a născut la sat”. Se poate vorbi despre un univers artistic specific, încadrat în parametrii unei viziuni mitice moderne și influențat nu atât de conceptul popular, dar de acel imbold spiritual căruia Lucian Blaga

îi spune „elanul stilistic interior” (Blaga, 1969, p. 125), care substanțializează „însușirile majore” ale culturii noastre tradiționale. Valoarea stilistică și emoțională a motivelor mitico-folclorice au scopul de a transfigura o realitate umană și socială variată, ce cunoaște, deopotrivă, atât momente de înălțare, dar și stări de spirit contradictorii, ele au scopul de esențializare, de amplificare a viziunilor mitico-folclorice, exprimă „recunoștința pentru acel Geniu Anonim al neamului, care a creat Cultura, Limba, Folclorul” (Dolgan, 2004, p. 275). În felul acesta, scriitorul Ion Druță esențializează filosofia spiritului popular, încearcă să mențină sufletul semenilor în tiparele unor valori estetice perene, atât prin sfera lor de semnificație, cât și prin posibilitatea de universalizare a tradiției autohtone.

Folcloristul Adrian Fochi menționează, cu justificat temei, că „influența motivului mioritic în dezvoltarea literaturii noastre are un aspect calitativ, lăuntric, definind o structură de sensibilitate și de atitudini care, găsindu-și expresia de ordinul capodoperei, au avut o înrîurire neîndoielnică asupra literaturii naționale” (Fochi, 1975, p. 118). Certitudinea dăinuirii mioritice evidențiată în contextul mai multor opere de inspirație folclorică, aprofundează ideea că balada *Miorița* a devenit o realitate conceptual-estetică pregnantă pentru cele mai reprezentative scrieri literare, unde sub o formă sau alta sentimentul mioritic se profilează drept o prezență vie și fecundă. „Mioriticul, subliniază Adrian Fochi în altă parte, este punctul de plecare al oricărei evaziuni serioase în sfera poeticului” (Fochi, 1975, p. 48). Fenomenul spiritual *Miorița* se impune în universul literaturii române din Basarabia și se manifestă, drept un moment de revigorare, de renovare continuă a tradiției autohtone. Imaginile artistice, ce s-au desprins ulterior din tradiția autohtonă, de la Eminescu și până în zilele noastre, sunt proiecții simbolice venite prin filiera mitului folcloric. În proza lui Ion Druță, se observă o tendință de modernizare a semnificațiilor arhetipale și aprofundarea lor tipologică, drept rezultat al influențelor parvenite prin filiera creației populare. Astfel, mai multe scrieri druțiene, cum ar fi *Povara bunătații noastre*, *Biserica albă*, *Frumos și sfânt*, *Toiagul păstoriei*, capătă niște similitudini cu mitul mioritic prin acea complexitate de idei, gânduri, semnificații, pe care le transfigurează prozatorul în subtila dramatizare mitică a realității curente. Or, așa cum precizează însuși scriitorul, pentru acest meleag „păstoritul nu e atât o îndeletnicire, cât o vocație, un destin, o cruce pentru toată viața, și cel care a luat toiagul, îndemnând turma în urma lui, nu va mai putea nici el fărăl turmă, nici turma fără el” (Druță, 1990, p. 481). Spiritul mioritic se îngemănează cu necuprinderea cosmică, în care pulsează duhul primar de baladă, este, de fapt, un cântec șoptit al sufletului într-un moment de intensă interiorizare lăuntrică,

„un semn de binefacere, de blagoslovire cerească”. Cântecul nostalgic al fluierului mioritic din nuvela *Toiagul păstoriei* conține o analogie metaforică cu destinul omenesc suprapus unor grave probleme existențiale. Ion Druță păstrează semnificația detaliilor simbolice din străvechea baladă populară și face o retrospectivă sentimentală în universul frământărilor lăuntrice ale omului aflat în fața unor esențe primordiale. În acest sens, „fluierul din vârful dealului” devine o alegorie metaforică a dăruirii sufletești, este expresia unei dorințe dezinteresate de a sluji semenilor, sinteza unui destin existențial, „o proiecție într-un spațiu spiritual mitic a unei existențe care s-a identificat cu frumosul și s-a devotat creației” (Ciompec, 1979, p. 115). La fel ca și alți scriitori din generația șaizecistă, Ion Druță profilează un tărâm artistic cu semnificații individualizatoare, unde fabula mitică din balada populată e privită din perspectiva transcendenței mioritice, plasând în centrul atenției o tulburătoare confesiune existențială, aprofundată prin anumite categorii etice, estetice, filosofice. Acolo, în mijlocul naturii și singurătatea dealurilor, „în preajma tăcerii ierburilor la rădăcină”, eroul druțian se regăsește printr-un aflus de meditații ontologice: „Avea fluierul cela, mărturisește scriitorul, darul de a mângâia, de-a îmbărbăta, de-a face sufletul să se rupă de la pământ, să zboare, și sătenii, osândiți de-a se fi târât ca râmele, împreună cu fluierul acela, se rupeau și ei pe-o clipă-două de la pământ, să mai vadă lumea din jur” (Druță, 1990, p. 480).

Ion Druță problematizează chipul păstorului și îl ridică la rang de generalitate, el reflectă o tipologie de erou arhetipal, cu o anumită orientare spre o limită de înțelegere și cunoaștere omenească a adevărilor esențiale ale vieții, creației, naturii, omeniei, exprimă etalonul unei spiritualități milenare. Ciobanul din vârful dealului se reintegrează, după cum vedem, într-o imagine artistică de profunzime, el își determină cursul vieții și în planul existenței sale obișnuite, dar și în plan arhetipal, fiind asociat mai mult cu un personaj mitic decât real, „...împovărat de grijile lumii, se veselea și el cum putea împreună cu semenii săi. Dar, deodată, parcă un vânt ar fi dat peste dânsul. Tresărea așa, din senin, și-l fura tristețea, și rămânea dus pe gânduri cu privirea rătăcind hăt-hăt pe acele dealuri fumurii din depărtare” (Druță, 1990, p. 481). Substanțializarea elementului mitic are loc în conformitate cu un stereotip de credință populară binecunoscut și se manifestă într-o „mărturisire de puteri, afirmare calmă a vieții, ... comuniune misterioasă cu natura, văzută ca un cosmos în centrul căruia stă mirele, Păstorul cel Bun” (Dumitrescu-Bușulenga, 1972, p. 1). Prin „Păstorul cel Bun” sau „Bonus Pastor” (Mănuță, 1988, p. 144), așa cum ne sugerează unii cercetători ai prozei românești contemporane, întrevădem „o existență literară, o structură artistică proprie epocii postpașoptiste” (Mănuță, 1988, p. 166). În opera lui Ion Druță, este vorba

de o tipologie de erou, care descinde din semnificația arhetipală a inițierii biblice și exprimă o culminație a desăvârșirii, a perfecțiunii, este simbolul arhetipal al spiritului divin, al perenității și demnității umane. Ciobanul din *Toiagul păstoriei* este considerat „un fel de sfânt, căci, într-adevăr, trebuie să fi un sfânt ca să treci prin toate câte a trecut el, rămânând pururea binevoitor față de soartă și față de lume” (Druță, 1990, p. 492) Intuiția creștină ale sensurilor arhetipale se îngemănează cu efervescența lăuntrică a mesajului comunicat, cu semnele unui univers condensat până la saturație de sacralitate. În conformitate cu opinia lui Mircea Eliade, are loc „reintegrarea omului într-un cosmos răscumpărat prin moartea și reînvierea Mântuitorului și sanctificat de pașii lui Dumnezeu, ai lui Iisus, ai Fecioarei și ai sfinților” (Eliade, 88, p. 249). Dincolo de contradicțiile încrâncenate ale timpului istoric și iureșul frământărilor de epocă, întrevădem un corespondent mitologic pentru a face referință la drama omului, căutător de absolut, predispus „unui sacrificiu continuu” (Eliade, 1992, p. 119).

De subliniat, Ion Druță reactualizează drama ciobanului mioritic prin numeroasele implicații cu realitatea socială curentă, scriitorul face referință la evenimentele dramatice ale unui timp istoric, pe care eroii săi îl înfruntă cu demnitate. Caracterul tipizării mioritice se regăsește printr-o modalitate specifică de transfigurare artistică. Neclintirea ciobanului față de evenimentele de conjunctură socială este temeiul superiorității morale a omului din popor, ce depășește dramatismul propriului său destin. Într-un studiu critic, Liviu Rusu evidențiază „acel sentiment al resemnării, care, transfigurează elementele deznădejdiei în elemente de viziune luminoasă”, cu alte cuvinte, se încadrează în tendința de a prefigura „viața cu mizeriile ei într-o falnică viziune de înălțare sufletească” (Rusu, 1967, p. 95). Prin modernizarea fabulei mitice și numeroasele implicații în realitatea socială a satului postbelic, Ion Druță relevă tragismul existențial al unei epoci, unde sunt profanate chiar și cele mai sacre valori. Vândut, trădat, blamat, deportat, dar niciodată învins, „singuraticul din vârful dealului”, aspiră spre o soluție existențială în stare să depășească condiția tragicului, se orientează spre ceea ce Teodor Codreanu de la Huși numește „mesianism mioritic” sau „optimism mioritic” (Codreanu, 1992, p. 80). Secretul dăinuirii mioritice și menținerea spiritului uman în spațiul sacru al valorilor general-umane, un aspect important ce caracterizează pe deplin tipologia personajului druțian, constă nu atât în senzația de resemnare, dar mai ales, este prefigurată orientarea spre promovarea unei spiritualități milenare, aprofundează ideea de „frumos și sfânt”, facerea de bine și iertarea. Printr-o viziune apropiată de romanul lui Constantin Noica *Rugați-vă pentru fratele Alexandru*, Ion Druță încearcă o identificare cu soluția mioritică prin complexul de trăiri sufletești, unde prevalează dragostea, credința, înțelegerea omenească. Cele mai reprezentative personaje din opera lui

Ion Druță, Onache Cărăbuș, Horia, Călin Ababii, mătușa Ruța se încadrează în spațiul mitic al valorilor creștine prin respectarea datinii, tradiției, „acea rânduială a pământului” (Druță, 1990, p. 57) sau „povară a bunătății”, care descinde din codul etic al poporului, dintr-un concept estetic viabil unde „geniul mioritic nu poate fi condamnat la închiderea în posibil” (Codreanu, 1992, p. 40). Depășirea convenției folclorice este privită drept o depășire a subtextului mitic al baladei populare și includerea ei „în alt mit”, actualizat și reîmprospătat, prin numeroasele suplicii ale destinului omenesc din epoca contemporană.

În proza lui Ion Druță există mai multe sugestii simbolice trecute printr-un îndelung proces de stilizare și individualizare artistică, care devin niște proiecții mitice cu deschidere spre contemporaneitate. Optimismul eroului druțian în fața destinului său fatal se desprinde din puterea iertării, fapt care explică, în fond, ceea ce Emil Cioran numește „miracol românesc” (Cioran, 1990, p. 101). Și Călin Ababii, și Onache Cărăbuș, și Horia, iartă și, în același timp, condamnă fărădelegea, minciuna, lașitatea, reușind să parcurgă calea de la „filosofia iertării” spre cea a „autoiertării”. Profunzimea iertării mioritice și seninătatea sufletească a individului transpare drept un act general-uman, cu orientare în sfera arhetipală a sacrului și se manifestă în procesul logic al ființării ontologice. Aflat în centrul axiologic al universului, acolo, „sub cupola albastră a cerului, de dimineată până seara, de cu primăvară până toamna târziu, an de an, o fi ajuns cu mintea lui la acel mare adevăr, că nimic nu e veșnic pe lume-toate sunt trecătoare” (Druță, 1990, p. 478), tot așa și ciobanul din *Toiagul păstoriei* ajunge la înțelegerea deplină a rostului său existențial, menirii supreme în curgerea neconținută a vârstelor. Ion Druță oferă niște modele concludente în valorificarea semnificațiilor arhetipale din contextul operei sale, dar, în același timp, și de incursiune analitică în realitățile vieții curente, prezintă o modalitate de prețuire a creației, iubirii, omeniei, drept o determinare a șanselor de supraviețuire ale contemporanilor prin vicisitudinile istoriei.

Contopirea „cu rodul dulce și acru al pământului”, adică integrarea în sânul naturii, este axată pe linia tradiționalismului mitico-folcloric, dar și a literaturii universale. Ion Druță se apropie de intuiția populară, mai ales, prin proiectarea unui cadru cosmic de o măreție selenară, unde alternarea imaginilor celeste cu cele telurice amplifică inițierea mioritică. Eroul druțian repetă, într-un fel, moartea arhetipală din balada populară, sub forma unor sugestii și confesiuni de sorginte arhetipală. În cele din urmă, „pe mormântul singuraticului de la marginea cimitirului răsare o pătură de iarbă deasă, iarbă mărunță, iarbă frumoasă ca mătasa. Era singurul loc verde în tot cimitirul și se crucea lumea, întrebându-se cine o fi semănat, de unde o fi luat sămânța, că așa frumusețe de iarbă satul nici că văzuse...” (Druță, 1990, p. 494). Metafora verdelui este marcată de o

semnificație esențializată, culminează cu un simbol de origine mitico-folclorică și face referință la un complex de imagini artistice tradiționale, exprimă ideea de dăinuire, perenitate, zămislite de veacuri în tezaurul spiritualității populare. Elementele naturii, iarba, pământul, cerul, întreg universul sunt relevate din perspectiva transcendenței mioritice, capătă accepția unui spectacol ceremonial și redau, în ultimă instanță, o finalitate existențială, un bilanț simbolic. Astfel, trecând peste aspectul de suprafață al ființării lui sufletești, alături de elementele arhetipale ale cosmosului, „soarele și luna”, „brazi și păltinași”, „stelele făclii”, „munții mari”, omul își găsește un nou tărâm de existență, „se transferă prin împlinirea ciclului funerar în orizontul stihțiilor” (Coman, 1980, p. 213). În felul acesta, prozatorul Ion Druță încearcă să ne sugereze că drama omului pus față-n față cu veșnicia nu se consumă odată cu moartea, dar rămâne să dăinuie, să ne amintească că senina integrare în natură este un fenomen firesc și se înscrie în succesiunea continuă a anotimpurilor, a generațiilor, în trecerea ireversibilă a timpului. Prin sugestia metaforică a morții, întrevădem o stare ontologică, unde depistăm sensul mișcării, al continuității, adică, este exprimată ideea vieții în moarte, cu o vastă sferă de circulație în literatura universală. Plecat pe tărâmurile veșniciei, personajul central din nuvela *Toiagul păstoriei* domină în continuare colectivitatea, el rămâne „în preajma tăcerii ierburilor la rădăcină”, pentru a fi prezent în curgerea ireversibilă a vârstelor, în acea „zare rotundă de horboțică albastră - atâta primește câmpeanul în ziua nașterii sale, atâta poate porunci pe patul de moarte” (Druță, 1990, p. 368). Este demn de subliniat, că la lectura nuvelei, *Toiagul păstoriei*, Grigore Vieru spunea: „Nu păstorul va reînvia ca mire cosmic, prin natura naturii, prin natura umană a spațiului natal, ci însuși spațiul natal va renaște prin moartea păstorului” (Dolgan, 2004, p. 209).

Prozatorul Ion Druță explorează înțelesurile filosofice ale mioriticului și creează un sistem de imagini tradiționale. Figurația mioritică este prefigurată într-o sinteză de ritual ca la procesiunile funerare, iar alegoria „nuntă-moarte”, după cum subliniază și cercetătoarea Elizabeta Munteanu, înclină spre un reflex „al nemuririi dacice” (Munteanu, 1982, p. 172) și are legătură cu „poezia plaiurilor noastre și sufletul ciobanului român” (Densuseanu, 1966, p. 416), predispus ca prin seninătatea lui lăuntrică să-și contempleze sfârșitul imprevizibil. Astfel, la un anumit moment, Călin Ababii, un personaj arhetipal din drama *Frumos și sfânt*, poruncește celor de acasă „să cumpere căldări noi, să macine faină bună, ticluită, pentru colaci și să scoată de prin scrinuri pânza cea de in pentru a face ștergere multe-multe” (Druță, 1990, p. 287). Reflecțiile personajului sunt de sorginte mitico-baladescă și înclină spre cadrul vizionar al nunții mioritice. Spectacolul nunții e lăsat în cele din urmă în plan imaginar și descinde dintr-o sintetizare valorică a resorturilor existențiale ale universului uman, se impune prin

transfigurarea anumitor momente de ritual, înzestrate „cu specifice accente ale destinului” (Ornea, 1970, p. 143). Textul druțian conține o prefigurare mioritică, iar nunta cosmică în sânul naturii devine „o liturghie cosmică” (Munteanu, 1982, p. 172), care asigură în plan metaforic un mesaj tulburător: „Toate cele două sute de oițe ședeau cumincioare pe-o frunte de munte, ședeau miță lângă miță, cap lângă cap, de parcă cineva le-ar fi așezat cu mâna..., de parcă ar fi fost vrăjite...” (Druță, 1990, p. 287).

După aprecierea cercetătorului Mihai Coman, metafora nuntă-moarte provine din obiceiul nunții la înmormântare, „nunta mortului” (Coman, 1980, p. 218), cum este apreciat fenomenul respectiv în unele studii etnologice. Dacă analogia nunții cu moartea include reminiscențe din folclorul funerar, opinie spre care înclină și Mihai Coman, sugestia mitică are un scop bine determinat, fiind pusă în slujba anulării deosebirii dintre viață și moarte, oferă o deschidere de orizont spre eternitate, de continuitate a vieții dincolo de hotarele veșniciei. Astfel, este creată ideea unui cosmos unitar continuu, unde se suprapun diferite niveluri ontologice, se are în vedere acele vămi tănuite ale mării plecări, pe care le parcurge „Marele Anonim” în drumul său spre eternitate. Misterul existențial al trecerii, nuanțat în procesul convertirii elementului mitico-folcloric, este misterul soarelui și al perenității sale demiurgice, este tentația unei descătușări simbolice de spasmele întunericului, în felul acesta este prefigurat un cadru superior de existență, care generează corelarea luminii cu întunericul, după „noaptea orfică” (Nițu, 1968, p. 71). Funcția de prefigurare mioritică constă în aceea că moartea nu mai este precedată de neliniște, dar, ca în viziunea lui Lucian Blaga, trecerea în neființă constituie un dor de tărâmurii necunoscute, este „dorul stânei îndepărtate” (Caracostea, Bârlea, 1971, p. 138), pe care o percepe personajul druțian în contemplarea lăuntrică a unei stări existențiale arhetipale, „...pentru că și moartea, e o bunăvoință cerească, precum spre binele omului sunt venite și toate celelalte” (Druță, 1990, p. 150). Relația specifică dintre viață și moarte aprofundează orientarea spre noi dimensiuni ontologice, după principiul „independenței absolutului” (Eminescu, 1999, p. 828), transfigurat în mod liber și fantezist, prefigurat printr-o dorință nedefinită verbal, dar infinită pe tărâmul cunoașterii artistice, ce se disimilează în contururile arhetipale ale cosmosului. Este acea lume ascetică, formulată din simetrii imateriale, unde „imaginea folclorică nu cunoaște fantasticul propriu-zis” (Papadima, 1941, p. 45), dar se dispersează spre noi orizonturi în procesul convertirii elementului mitico-folcloric, prin imboldul păstrării matricii stilistice în dimensiunile artei eterne. Mărturisirea lui Mihai Eminescu „Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor cum soarbe soarele un nor de aur în marea de amar” (Rotaru, 1965, p. 253), într-un fel aprofundează și menține disponibilitatea prozatorului

basarabean Ion Druță față de resorturile fundamentale ale sufletului popular, scriitorul care a trasat o nouă perspectivă estetică în perpetuarea tradițiilor și valorilor perene ale neamului nostru.

Referințe bibliografice:

1. BLAGA, Lucian. *Trilogia culturii*. București: E P L U, 1969.
2. BOMHER, Noemi. *Mit și mitologie eminesciană*. Iași: Editura Virginia, 1994.
3. CARACOSTEA, Dumitru, BÂRLEA, Ovidiu. *Problemele tipologiei folclorice*. București: Editura Minerva, 1971.
4. CIOMPEC, Gheorghe. *Motivul creației în literatura română*. București: Editura Minerva, 1979.
5. CIORAN, Emil. *Schimbarea la față a României*. București: Editura Humanitas, 1990.
6. CODREANU, Teodor. Mesionism mioritic. *Miorița*, nr. 2, 1992.
7. COMAN, Mihai. *Izvoare mitice*. București: Editura Cartea românească, 1980.
8. COMAN, Mihai. *Bestiarul mitologic al românilor*. București, Editura Albatros, 1983.
9. DENSUSEANU, Ovid. *Viața păstorească în poezia noastră populară*. București: Editura pentru Literatură, 1966.
10. DRUȚĂ, Ion. *Scrieri*. V. 2. Chișinău: Editura Literatura Artistică, 1990.
11. DRUȚĂ, Ion. *Scrieri*. V. 4. Chișinău: Editura Literatura Artistică, 1990.
12. DUMITRESCU-BUȘULENGA, Zoe. *Culegere de texte*. București: Editura Albatros, 1975.
13. DOLGAN, Mihail. Poeticul – principiu artistic capital al esteticii druțiene. În: *Opera lui Ion Druță: Univers artistic, spiritual, filosofic*. V. I. Chișinău: CEP USM, 2004.
14. ELIADE, Mircea. *De la Zamolxis la Cenghis-Han*. București: Editura Enciclopedică, 1988.
15. ELIADE, Mircea. *Meșterul Manole. Studii de etnologie și mitologie*. Iași: Editura Polirom, 1992.
16. EMINESCU, Mihai. Religie. În: *Pasărea Pheonix. Capodopere și texte fundamentale*. Chișinău-București: Editura Litera-David, 1999.
17. EVSEEV, Ivan. *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*. Timișoara: Editura Amarcand, 1994.
18. FOCHI, Adrian. *Miorița, Tipologie, circulație, genază, texte*. București: Editura Academiei, 1975.
19. MĂNUCĂ, Dan. *Lectură și interpretare. Un model epic*. București: Editura Minerva, 1988.
20. MUNTEANU, Elizaveta. *Motive mitice în dramaturgia românească*. București: Editura Minerva, 1982.
21. NIȚU, Gheorghe. *Elemente mitologice în cultura populară românească*. București: Editura Albatros, 1968.
22. ORNEA, Zigu. *Tradiționalism și modernism în deceniul al treilea*. București: Editura Eminescu, 1970.

23. PAPANIMA, Ovidiu. *O viziune românească a lumii*. București: Editura Saeculum, 1941.
24. *OPERA lui Ion Druță: univers artistic, spiritual, filosofic*. Coordonator Mihail Dolgan. V. II. Chișinău: CEP USM, 2004.
25. ROTARU, Ion. *Eminescu și poezia populară*. București: Editura pentru Literatură, 1965.
26. RUSU, Liviu. *Viziunea lumii în poezia noastră populară*. București: Editura pentru Literatură, 1967.

Notă: Articol elaborat în cadrul subprogramului 010301 „Perspective interdisciplinare asupra fenomenelor de confluență și confruntare în domeniul lingvistic, literar și folcloric în spațiul basarabean ca lime civilizațional de frontieră geo-politică”, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM.